

Poffen om de hoek

We poffen steeds meer. Eind 1997 stonden alle Nederlanders voor 25,4 miljard gulden bij kredietverschaffers in het krijt. Dat is ruim 1 600 gulden per inwoner. Het zijn niet alleen de banken bij wie we voor consumptief krediet terecht kunnen.

Het maken van huurschulden, op de pof kopen bij de kruidenier op de hoek; het waren vroeger, veel meer dan tegenwoordig, strategieën om te kunnen overleven in kwade tijden. Ook goede burens waren van levensbelang. Wie zijn burens uitkomst bood, kon te zijner tijd een wederdienst verwachten.

Sociale zorg

Pandbelening was een meer formele vorm van sociale zorg. Het pandkrediet is al eeuwen oud. Het was – en is – een manier om snel wat geld te krijgen. Men leende geld tegen afgifte van een onderpand: de zilveren oorbellen van je vrouw, het gouden horloge van je grootvader. Dat was overigens niet goedkoop, de rente was anderhalf procent per maand. Maar het ging doorgaans om geringe bedragen: in nog geen twintig van de honderd gevallen hebben de beleende panden een waarde van 500 gulden of meer, en het was meestal maar voor even. Op de bank wordt de waarde van het pand getaxeerd, de klant krijgt de tegenwaarde cash in handen. Wil de klant de oorbellen of het horloge weer terug, dan lost hij gewoon zijn lening af: de waarde van het pand plus de rente. Is de waarde van het pand in de tussentijd gedaald, dan moet de klant bijbetalen. Wettelijk is vastgelegd dat de bank het pand minstens zes maanden bewaart. Is de lening dan niet afgelost, dan kan de bank het pand verkopen. De meeropbrengst bij verkoop van het pand is voor de voormalige eigenaar, eventuele verliezen zijn het risico van het pandhuis.

Stadsbanken van Lening vinden we nog steeds in Amsterdam en Den Haag. Het pandkrediet is kwantitatief de minst belangrijke – nog geen één procent van het totale consumptieve krediet – maar wel een van de oudste en meest laagdrempelige kredietvormen. In 1997

was het aantal beleningen 388 duizend, het totale beleende bedrag was 144 miljoen gulden.

Afzetkanalen

Het consumptief krediet wordt door vele kredietgevers aangeboden. Het zijn instellingen die van het Ministerie van Economische Zaken een vergunning hebben gekregen ingevolge de Wet op het consumentenkrediet. Daarnaast verstrekken ook de gemeentelijke kredietbanken consumptief krediet. De commerciële kredietverstrekkers, zoals banken en financieringsmaatschappijen zetten hun kredieten uit via bepaalde afzetkanalen. Hierbij valt te denken, naast eigen kantoren van de betreffende instelling, aan *direct-writing*, *telebanking*, de detailhandel en niet in de laatste plaats de onafhankelijke bemiddelaars en tussenpersonen. Bij deze laatste groep moet men vooral denken aan de aanbieders van consumptieve kredieten in onder andere de radio- en tv-gidsen.

Consument heeft vertrouwen

In 1997 verstrekten de commerciële kredietverschaffers in totaal 18,1 miljard gulden aan consumptief krediet. Dat was veertien procent meer dan in 1996. Het is de grootste groei sinds 1991. Het totale uitstaande krediet nam met ruim acht procent toe van 23,4 miljard gulden eind 1996 tot 25,4 miljard gulden op het einde van 1997.

Voor deze opmerkelijke stijging kunnen verschillende verklaringen worden gegeven. De koopkrachtontwikkeling en het vertrouwen van de consument in de economie zijn belangrijke impulsen die kunnen aanzetten tot het aangaan van een consumptieve lening. In 1997 werden veel bestaande leningen overgesloten. Daarvan is sprake wanneer

Consumptief krediet

de consument een bestaand krediet aflost en tegelijkertijd een nieuw, en hoger krediet afsluit. Het leningbedrag dat de consument in handen krijgt, is veel lager dan het verstrekte krediet. Het uitstaande debiteuren-saldo neemt dan ook slechts toe met het bedrag van de verhoging.

Daarnaast zijn er ook veel nieuwe kredieten verstrekt, vooral voor de aanschaf van duurzame consumptiegoederen (4,5 procent meer dan in 1996) en dan met name auto's. Zo hebben in 1997 de merkgebonden autodealers voor een totaalbedrag van bijna 19 miljard gulden aan nieuwe personenauto's verkocht. Hiervan is een bedrag van 1,1 miljard gulden door de dealers zelf gefinancierd. Bij deze autodealers stonden eind 1997 de autokopers voor een bedrag van 1,6 miljard gulden in het krijt, tien procent meer dan op het einde van 1996.

Kredietvormen

Het consumptieve krediet omvat alle krediettransacties met een looptijd van drie maanden of langer. Voorwaarde is dat de kredietgever deelneemt uit hoofde van de uitoefening van zijn beroep of bedrijf. Woninghypotheken, zakelijke kredieten, en polis- of effectenbeleningen vallen hier dus niet onder.

De consument kan kiezen tussen een vast of een doorlopend krediet. Binnen het vaste krediet kan de keus worden gemaakt tussen een geldkrediet of een goederenkrediet. Een vast krediet is een lening met een vaste looptijd en een vast rentepercentage. De consument krijgt van de kredietverschaffer of de verkoper van het goed (de autodealer bijvoorbeeld) in een keer het gehele bedrag, verhoogd met de kosten van de lening (rente). Dat bedrag moet in een vast aantal termijnen worden afgelost. Kiest hij voor een doorlopend krediet, dan kan hij een van tevoren afgesproken gelimiteerd bedrag opnemen - en aflossen op gezette tijden. De cliënt is vrij om geld op te nemen of extra aflossingen te doen, rente is verschuldigd over de opgenomen bedragen en volgt de marktbeveging

Kaartkrediet

Vaste goederenkredieten zijn huurkoop (consumentenlease) en het kopen op afbetaling. Het postorderkrediet is een doorlopend goe-

derenkrediet, verstrekt door postorderbedrijven, voor de aankoop van vooral kleding en audioapparatuur. Postorderbedrijven zijn veruit de belangrijkste verstrekkers van deze doorlopende goederenkredieten. Het totale uitstaande bedrag bij deze postorderbedrijven was eind 1997 bijna 800 miljoen gulden. Dat komt neer op 1 200 gulden per klant.

Kaartkrediet is het krediet dat via het gebruik van creditcards, private labelcards en winkelpassen aan consumenten wordt gegeven. In 1997 was er voor 2,5 miljard gulden aan kaartkrediet opgenomen.

Rood staan

Ten slotte kennen we het krediet op salarisrekeningen, het zogenaamde rood staan. Het verstrekte krediet op salarisrekeningen is eenvoudig het toenemen van het rood staan. Formeel is hier geen sprake van consumptief krediet, omdat ten eerste er geen akkoord hoeft te zijn gesloten tussen kredietgever en kredietnemer over het bedrag van de lening, en ten tweede dat het krediet niet zelden een looptijd heeft van minder dan drie maanden. Rood staan is misschien wel de gemakkelijkste vorm van consumptief krediet. Het wordt door de financier geaccepteerd omdat hij de zekerheid heeft van de salarisbijschrijving iedere maand.

Nederland geen leenland

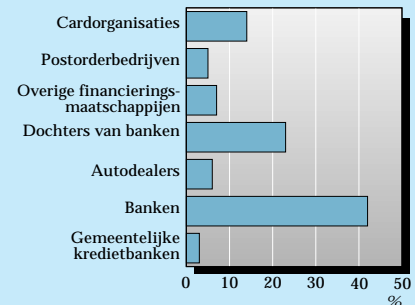
In vergelijking met de ons omringende landen lenen wij nog weinig via het consumptief krediet. Eind 1997 was de schuld per huishouden in Nederland: 3 800 gulden, België 5 200 gulden en in Duitsland 11 350 gulden. Onze calvinistische inslag zorgt er al jaren voor dat tegenover iedere geleende gulden er tien gulden worden gespaard. Al poffen we meer, toch is lenen voor consumptieve doeleinden in ons land nog steeds geen gemeengoed. ◀

Ron Storm

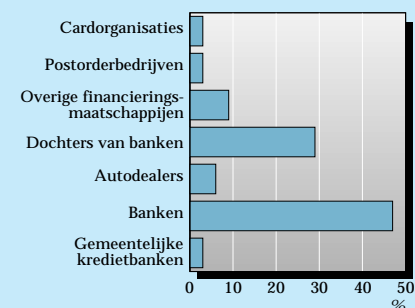
Sparen en lenen in Nederland 1999. CBS (Voorburg/Heerlen 1998).

Consumptief krediet, 1997

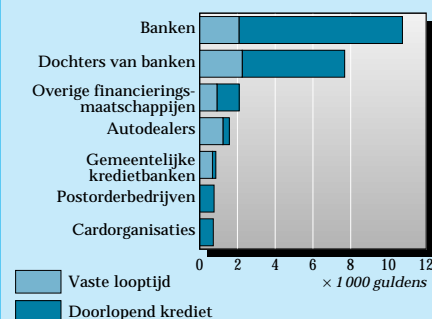
Verstrekt krediet

Uitstaand krediet

Uitstaand krediet naar kredietvorm

Uitstaand doorlopend geldkrediet

